

KLINIKA

CZASOPISMO FUNDACJI UNIWERSYTECKICH PORADNI PRAWNYCH
Nr 19–20 (23–24)/2016

KAMIL MAMAK

*Elementy nauczania Street Law w nagraniach audycji
dla jednostek penitencjarnych*

KATARZYNA SMYK

*Zadośćuczynienie za zmarnowany urlop jako nowy środek ochrony
konsumentów – geneza i problematyka stosowania w polskim
porządku prawnym*

ALEKSANDER DZIADOSZ

*Upadłość konsumencka w kontekście wpisów w rejestrach dłużników
niewypłacalnych*

MAŁGORZATA SZYMAŃSKA

Wyłączenie a ochrona własności – wybrane problemy praktyczne

STANISŁAW GURGUL, JOANNA PODCZASZY

*Executor testamentarius – wykonawca testamentu jako instytucja
niedoceniana w polskim systemie prawnym*

dr Stanisław Gurgul*

Joanna Podczaszy**

Executor testamentarius – wykonawca testamentu jako instytucja niedoceniana w polskim systemie prawnym

W interesie spadkobierców jest, by zarząd nad majątkiem spadkodawcy przebiegał w sposób ciągły i niezakłócony. Słowa *Horacego*: nie wszystek umrę (*non omnis moriar*), są niezwykle adekwatne do sytuacji zaistniałej po śmierci spadkodawcy, który zostawia po swoim odejściu spuściznę. Mogą to być ideologia, dorobek naukowy czy dobra materialne w postaci pieniędzy, nieruchomości i innych aktywów. Brak dokonania za życia przez osoby z dorobkiem określonych dyspozycji na wypadek śmierci może, w przypadku ich odejścia, spowodować chaos, konflikty między spadkobiercami oraz narazić majątek spadkodawcy na znaczną szkodę. Jednym z rozwiązań prawnych, które mogą temu zaradzić, jest instytucja wykonawcy testamentu przewidziana w Kodeksie cywilnym. Wykonawca testamentu ma szczególne znaczenie zwłaszcza wtedy, kiedy potencjalny majątek spadkowy jest różnorodny i wykazuje pewien poziom skomplikowania. Ustanowiony wykonawca testamentu daje rękojmię właściwego zabezpieczenia, wyceny, spliężenia i podziału takiego majątku.

Zagadnienia ogólne

Hereditas nihil aliud est, quam successio in universum ius, quod defunctus habuerit – spadek nie jest niczym innym jak wejściem w ogół spraw zmarłego, jednak poziom skomplikowania tych spraw i ich różnorodność może nierzadko rodzić pewne niezamierzone skutki prawne. Tym samym niezwykle ważną rolę odgrywa wtedy osoba wyznaczona i upoważniona do zarządzania spadkiem do czasu jego podziału pomiędzy spadkobiercami, co może trwać latami, w szczególności gdy przed sądem toczy się spór pomiędzy osobami uprawnionymi do spadkobrania po zmarłym. Instytucja wykonawcy testamentu¹ nie jest w Polsce zbyt popularna, w przeciwieństwie do krajów anglosaskich, w których jest ona z powodzeniem praktykowana. Przewiduje się, że również w Polsce wykonawca testamentu będzie odgrywać coraz większą rolę, a to z uwagi na znaczny wzrost gospodarczy i szybkie bogacenie się społeczeństwa. Zgodnie z raportem Narodowego Banku Polskiego przeciętna polska rodzina posiada majątek wart ponad ćwierć miliona złotych². Prognozuje się, że w 2017 r. liczba osób bogatych w Polsce przekroczy milion, a łączny wzrost ich dochodów wzrośnie do około 200 mld zł³. Podkreśla się, że powołanie wykonawcy testamentu w sytuacji, gdy spadkodawca pozostawia po sobie wyjątkowo cenne składniki majątkowe, może prowadzić

do należytego wykonania ostatniej woli testatora, zapobiec wielu konfliktom, które towarzyszą dziedziczeniu, oraz przyczynić się do bardziej sprawnego załatwienia wszystkich formalności pojawiających się po otwarciu spadku⁴. Co więcej, wydaje się, że w każdym przypadku, **kiedy przedmiotem ostatniej woli ma być przedsiębiorstwo, to dla dobra spadkobierców i w celu ochrony interesu społecznego winno się ustanawiać wykonawcę testamentu.** Nawet jeżeli za życia dany przedsiębiorca wprowadził, prawnie i operacyjnie, do swojego przedsiębiorstwa jednego lub wszystkich znanych swoich spadkobierców, to nie jest pewne, czy po jego śmierci nie dojdzie między nimi do konfliktu, który spowoduje nie tylko upadłość danego przedsiębiorstwa, ale również samych spadkobierców. Brak natychmiastowego wejścia osoby, która skupia w swoich rękach pełną decyzyjność, jest motywowana osiągnięciem jak najlepszych rezultatów i działa w ramach uwarunkowań prawnych, może rodzić niepowetowane skutki dla całego przedsiębiorstwa i jego pracowników/współpracowników. Może dojść do załamania panujących stosunków, które zachwieją podstawą funkcjonowania podmiotu gospodarczego. Bardzo częstą sytuacją jest, że jeszcze za życia zmarłego jego następcy nie mają wypracowanej pozycji w przedsiębiorstwie, są marginalnie traktowani, a w momencie śmierci spadkodawcy dochodzi do uwolnienia antagonistycznych postaw pracowników wobec następcy/następców, których uważa się za niegodnych kierowania tym, co osiągnął i zbudował zmarły.

* Doktor nauk ekonomicznych, syndyk, biegły sądowy, www.jplex.pl.

** Doktorantka na WPAiE Uniwersytetu Wrocławskiego (Katedra Teorii i Filozofii Prawa), prawnik.

¹ Ang. *Executor of a Will*, niem. *Testamentvollstrecker*, ros. *исполнитель завещания*.

² http://www.nbp.pl/aktualnosci/wiadomosci_2015/Raport_BZGD_2014.pdf, dostęp: 20.12.2015 r.

³ <http://www.forbes.pl/w-przyszlym-roku-liczba-osob-zamoznych-przekroczy-milion,artykuly,200537,1,1.html>, dostęp: 20.12.2015 r.

⁴ J. Kremis, [w:] E. Gniewek (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2011, s. 1610.

Tylko szybkie działanie w imieniu spadkobierców osoby neutralnej, należycie umocowanej, do tego pragmatycznej i zorientowanej na cel może zapewnić zabezpieczenie substancji przedsiębiorstwa celem jego rozwoju, a niezależnie przeprowadzenie procesu ustalenia jego wartości w jednostkach pieniężnych dla dokonania sprawiedliwego podziału masy spadkowej. Nawet jeżeli w ramach podziału masy spadkowej jeden ze spadkobierców miałby przejąć udział i/lub zarząd operacyjny przedsiębiorstwa, winno to być poprzedzone okresem przejściowym zarządu przymusowego sprawowanego przez wykonawcę testamentu, który wprowadzając spadkobiercę do przedsiębiorstwa, wykonał to w poczuciu maksymalizacji jego korzyści, w ramach przepisów prawem przewidzianych, wybierając do tego najwłaściwszy moment.

Wykonawca testamentu – powołanie, uprawnienia i obowiązki

Przepisy regulujące instytucję wykonawcy testamentu znajdują się w art. 986–990¹, umiejscowionych w księdze IV, tytule III, dziale IV KC. Powołanie wykonawcy testamentu jest jednym z rozporządzeń testamentowych, tym samym to sam spadkodawca musi wskazać konkretnego wykonawcę w testamencie. Większość przedstawicieli doktryny stoi na stanowisku, że nie jest dopuszczalne upoważnienie danego podmiotu czy instytucji do wyboru osoby wykonawcy testamentu (np. sądu)⁵. Odrębne stanowisko prezentuje L. Bełza, który uważa, że sąd w sytuacji niejasności co do osoby wyznaczonej na wykonawcę testamentu może dokonać wyboru osoby, która wypełni wolę spadkodawcy⁶. Spadkodawca nie musi natomiast wskazywać wykonawcy testamentu z imienia i nazwiska, a wystarczy, że poda informacje, które pozwolą na ustalenie tożsamości tej osoby (np. żona, syn). Nowelizacja KC z 18.3.2011 r. wprowadziła pewne zmiany do przepisów o wykonawcy testamentu. W obecnym kształcie regulacji można powołać na wykonawcę testamentu więcej niż jedną osobę (art. 986 § 1 KC), co wcześniej nie było dopuszczalne. Na wykonawcę testamentu można powołać osobę posiadającą pełną zdolność do czynności prawnych (art. 986 § 2 KC). Przy badaniu spełniania tego wymogu należy brać pod uwagę stan istniejący w chwili otwarcia spadku, a nie w chwili sporządzenia testamentu⁷. Ustawodawca nie narzuca tutaj żadnych dalszych wymogów formalnych co do wykształcenia, kwalifikacji i doświadczenia osoby wykonawcy testamentu. To spadkodawca za życia, dysponując swoją wolą, winien stosownie do rodzaju posiadanego majątku wybrać osobę, która w jego ocenie da rękojmię najkorzystniejszego wykonania jego ostatniej woli w interesie spadkobierców. Najczęściej będą to osoby, które testator zna i do których ma zaufanie. Niemniej nie zawsze będą to osoby najbardziej predysponowane do tego rodzaju czynności, dlatego być może zasadniejsze jest ustanowienie wykonawcą testamentu osoby co prawda spoza grona znajomych, jednak dysponującej odpowiednimi kwalifikacjami, zawodowca w tej dziedzinie. Istnieją rozbieżności odnoszące się do kwestii skuteczności powołania wykonawcy testamentu. Jedni stoją na stanowisku, że jest

ono skuteczne z chwilą otwarcia spadku, drudzy bronią poglądu, iż jest skuteczne w razie braku stosownego oświadczenia przez niego złożonego, co należy poczytywać jako zgodę na pełnienie tej funkcji, inni jeszcze twierdzą, że powołanie wykonawcy testamentu jest skuteczne z chwilą, gdy powołany przyjmie ten obowiązek. W myśl art. 987 KC może bowiem nie przyjąć tego obowiązku i w trybie art. 664 KPC powinien oświadczyć o tym w sądzie spadku ustnie do protokołu, na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym bądź przez pełnomocnika, a pełnomocnictwo winno być również udzielone na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Odmowa pełnienia funkcji wykonawcy testamentu ma moc *ex tunc*, co oznacza, że powołanie staje się bezskuteczne od chwili otwarcia spadku⁸. Z kolei osoba powołana na wykonawcę testamentu może wnioskować o wydanie jej zaświadczenia o powołaniu przez sąd albo notariusza (art. 665 KPC). W zaświadczeniu wskazuje się również prawa i obowiązki wykonawcy testamentu, jeżeli zostały one określone przez spadkodawcę⁹.

Na wykonawcy testamentu ciąży szereg obowiązków formalnych, których spełnienie jest możliwe tylko wtedy, kiedy biegłe i sprawnie porusza się on w przepisach prawnych oraz organizacji sądów, dlatego w ocenie piszącego osoba bez jakiegokolwiek podbudowy prawnej może napotkać spore problemy przy realizacji swoich obowiązków. Wykonawca testamentu działa w imieniu własnym na rzecz masy spadkowej, może pozywać i być pozywanym (art. 988 § 2 KC). Do jego zadań należy zarządzanie majątkiem spadkowym, rozumianym jako maksymalizacja korzyści dla spadkobierców, zakończone wydaniem majątku spadkowego spadkobiercom (art. 988 § 1 KC), przy czym charakter wykonawcy testamentu świadczy, że może on dokonywać również czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu¹⁰. Wykonywanie zarządu przez wykonawcę testamentu pozbawia spadkobierców prawa do równoczesnego nim zarządzania wspólnie z wyznaczonym wykonawcą¹¹. Spadkodawca może w testamencie szczegółowo określić obowiązki wykonawcy testamentu, w tym żądać zabezpieczenia spadku (art. 635 § 2 KPC), sporządzenia spisu inwentarza (art. 637 § 1 KPC), wyjawienia przedmiotów spadkowych (art. 655 § 1 KPC) itd. Wykonawca ma obowiązek spłacić długi spadkowe, w tym wykonać zapisy i polecenia. Różnorodność czynności, które winien przeprowadzić, może być ogromna i jest zależna od rodzaju masy spadkowej. Niemniej jednak wydaje się, że w każdym przypadku wykonawca testamentu winien jako pierwsze dokonać inwentaryzacji i wstępnej wyceny masy spadkowej, na tej podstawie podjąć odpowiednie czynności zabezpieczające przed utratą wartości poszczególnych składników. Inne czynności zabezpieczające będą podejmowane do nieruchomości, a inne np. do kolekcji biżuterii, lecz w każdym przypadku wykonawca testamentu winien kierować się wykładnią celowościową maksymalizacji korzyści dla spadkobierców, a podejmując czynności, wykonywać je w ramach ryzyka zawodowego właściwego dla danych czynności. Zgodnie z art. 989 KC do roszczeń pomiędzy spadkobiercą a wykonawcą testamentu wynikających ze sprawowania zarządu spadkiem, jego zorganizowaną częścią lub oznaczonym składnikiem stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu za wynagrodzeniem (art. 734 KC i n.). Koszty zarządu majątkiem spadkowym oraz wynagrodzenie wykonawcy testamentu należą do długów spadkowych. Odpowiedzialność wykonawcy testamentu za szkodę wywołaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem obowiązków opierać się będzie

⁵ M. Pazdan, [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Art. 450–1088, Warszawa 2015, s. 1099. Podobnie: E. Skowrońska-Bocian, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki, Warszawa 2006, s. 156; E. Skowrońska-Bocian, J. Wierciński, [w:] J. Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Spadki, Warszawa 2013, s. 217.

⁶ L. Bełza, Skuteczność powołania wykonawcy testamentu, PS 1994, Nr 11–12, s. 54. Por. wyr. SN z 24.5.2012 r., V CSK 454/11, Legalis.

⁷ M. Pazdan, *op. cit.*, s. 1100.

⁸ *Ibidem*, s. 1102; por. J. Ciszewski, J. Knabe, [w:] J. Ciszewski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2014, s. 1697.

⁹ Zob. uchw. SN z 18.7.2012 r., III CZP 34/12, Legalis.

¹⁰ M. Pazdan, *op. cit.*, s. 1103.

¹¹ E. Skowrońska-Bocian, *op. cit.*, s. 158.

na odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 471 KC. Ze stosunku zobowiązaniowego pomiędzy wykonawcą testamentu a spadkobiercami wyłączyć należy zastosowanie art. 746 KC, przewidującego możliwość wypowiedzenia stosunku zlecenia. Jedyne sądy mogą z ważnych powodów zwolnić wykonawcę testamentu z pełnionej funkcji. Zwolnienie dokonywane jest na wniosek zainteresowanych, a sam wykonawca winien być uprzednio wysłuchany przez sąd (art. 691 § 1 KPC). Ważnymi powodami mogą być m.in. zaniedbywanie wykonywania obowiązków, utrudnienia w wykonywaniu obowiązków (np. zmiana miejsca zamieszkania) czy choroba. Funkcja wykonawcy wygasa *ex lege* na skutek jego śmierci, utraty zdolności do czynności prawnych lub wykonania w całości woli spadkodawcy. Nowela Kodeksu cywilnego z 2011 r.¹² wprowadziła jeszcze istotną zmianę i dopuściła możliwość powołania wykonawcy testamentu do sprawowania zarządu przedmiotem zapisu windykacyjnego do chwili objęcia we władanie tego przedmiotu przez zapisobiercę windykacyjnego (art. 990³). Słusznie ustawodawca wprowadził możliwość ustanowienia wykonawcy testamentu do sprawowania zarządu przedmiotem zapisu windykacyjnego. Niemniej jednak przedmiot zapisu windykacyjnego nie wchodzi do spadku, więc teoretycznie nie będzie mógł nim zarządzać wykonawca testamentu uprawniony do zarządu spadkiem, jeżeli został powołany w testamencie. W praktyce natomiast nie ma przeszkód, aby ta sama osoba została powołana na wykonawcę testamentu uprawnionego do zarządzania spadkiem oraz do zarządzania przedmiotem zapisu windykacyjnego, jednak musi to być wyraźnie wskazane przez spadkodawcę, gdyż powołania takie należy traktować indywidualnie¹³.

Wnioski i postulaty *de lege lata*

Wraz ze śmiercią testatora ulega zakończeniu jeden byt prawny, aby dać początek innemu, dlatego czynności związane z likwidacją tego bytu można przyrównać do czynności w ramach postępowania upadłościowego, tylko zamiast masy upadłościowej mamy do czynienia z masą spadkową. Ostrożnie rozważając, gdyby pójść tym torem, można by na tej podstawie ustalić wymogi formalne dla osoby wykonawcy testamentu podobne jak dla syndyków/likwidatorów/nadzorców sądowych, tym bardziej że charakter obydwu czynności jest bardzo zbliżony. Można by nawet zaryzykować stwierdzenie, że przy odpowiednich modyfikacjach można wprost zastosować przepisy prawa upadłościowego, w szczególności w zakresie art. 173–179. Syndyk odpowiada za swoje czynności wobec wierzycieli i sędziego komisarza, odpowiednio wykonawca testamentu odpowiada wobec spadkobierców i sądu. Celem bieżącego monitorowania działania syndyka jest on zobligowany do składania regularnych sprawozdań z czynności wraz z rozliczeniem rachunkowym (art. 168 PrUpad¹⁴), podobnie wykonawca testamentu jako zleceniobiorca (art. 989 § 1 KC) winien służyć spadkobiercom informacją i przedkładać określone dowody wykonywania swoich czynności (art. 740 KC). W przypadku syndyka wysokość wynagrodzenia określa sąd (art. 165 PrUpad), w przypadku wykonawcy testamentu może to określić testator w momencie ujmowania go w testamencie, przy czym powinno to być uzgodnione z danym wykonawcą testamentu, lub wykonawcą testamentu mógłby zawrzeć ze spadkobiercami określone porozumienie co do wysokości jego wynagrodzenia. Kiedy osoba wykonawcy testamentu nie odpowiada z różnych powodów spadkobiercom, mogą być

trudności z ustaleniem wysokości wynagrodzenia, a w skrajnych przypadkach wysokość tę będzie musiał ustalać sąd (art. 744 KC w powiązaniu z art. 988 § 1 KC); podobnie jest ze zwrotem wydatków i zaliczkami na wykonywanie czynności wykonawcy testamentu (art. 742 i 743 KC). Teoretycznie wykonawca testamentu jest zabezpieczony, ponieważ po ustaleniu wynagrodzenia i zwrotu wydatków koniecznych przez sąd zawsze będzie mógł się zaspokoić z masy spadkowej przed wydaniem jej spadkobiercom (art. 989 § 2 KC). Trudno sobie jednak wyobrazić, aby wykonawca testamentu mógł rzetelnie wykonywać swoje czynności, nie mając jednoznacznej pewności, że otrzyma wynagrodzenie i w jakiej wysokości, przy czym uwzględnić należy, że niektóre postępowania mogą trwać latami, z założenia są planowane na lata, gdyż tylko wtedy można liczyć na optymalne wykorzystanie masy spadkowej. Mając na uwadze powyższe, wydaje się zasadne postawienie następujących postulatów:

- 1) należałoby dopuścić wykonawcę testamentu do katalogu zawodów prawno-ekonomicznych, do których należą już m.in. komornicy, syndycy, likwidatorzy, kuratorzy;
- 2) należałoby ustalić kryteria dopuszczenia do zawodu i utworzyć rejestr wykonawców testamentu;
- 3) należałoby rozszerzyć przepisy o wykonawcy testamentu (art. 986–990 KC) w ten sposób, aby w ostatniej woli testatora wystarczyło wskazanie potrzeby ustanowienia wykonawcy testamentu bez wskazywania go z imienia i nazwiska, a ten był ustanawiany przez sąd, przy czym przy jego ustanowieniu winna być uwzględniana wola spadkobierców co do osoby wykonawcy testamentu;
- 4) należałoby wprowadzić możliwość przejęcia przez sąd nadzoru nad wykonywaniem czynności wykonawcy testamentu analogicznie do postępowania upadłościowego oraz zmianę przepisów o kosztach sądowych celem pobierania określonych opłat za te czynności.

Uwagi końcowe

Instytucja wykonawcy testamentu jest pewnym *novum* w naszym otoczeniu i świadomość konieczności wytworzenia praktyk w tym zakresie jest bardzo niska. Niemniej jednak przy dzisiejszym poziomie zamożności, różnorodności i skomplikowania przedsięwzięć biznesowych bez granic terytorialnych jest niezmiernie ważne, aby zapewnić tym procesom możliwość kontynuacji, gdyż nie tak nie utrudnia życia jak zdarzenia nagłe i nieprzewidziane. Również interes społeczny przemawia za tym, aby ustawodawca podjął działania legislacyjne w kierunku doprecyzowania regulacji i odpowiedniego uświadomienia społeczeństwa.

Streszczenie

Artykuł przedstawia podstawowe obowiązki i uprawnienia przyznane wykonawcy testamentu w polskim systemie prawnym. Wykonawca testamentu powinien zarządzać dziedziczną własnością, np.: nieruchomością, spółką, kosztownościami itp.; spłacić długi spadkowe; jak również wykonać instrukcje testatora; a następnie przekazać majątek spadkobiercom, zgodnie z wolą spadkodawcy oraz z przepisami prawa. Według autorów niniejszego artykułu, wykonawca testamentu ma szczególne znaczenie, zwłaszcza w sytuacji zróżnicowania i złożoności przyszłego majątku będącego przedmiotem spadku. Oczekuje się, że w Polsce wykonawca testamentu zacznie odgrywać coraz ważniejszą rolę, przede wszystkim z powodu wzrostu gospodarczego i szybkiego bogacenia się społeczeństwa. Autorzy wskazują też na inne istotne kwestie, które mogą przyczynić się do wzmocnienia roli wykonawcy testamentu, zwłaszcza w oczach spadkobierców.

¹² Ustawa z 18.3.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 85, poz. 458.

¹³ P. Księżak, *Zapis windykacyjny*, Warszawa 2013, s. 2012, s. 86–87.

¹⁴ Ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe, tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm., dalej jako: PrUpad.

Słowa kluczowe: wykonawca testamentu, testament, spadkodawca, dziedziczenie, sukcesja

Executor Testamentarius – Executor of the Will as an Institution Underestimated in Polish Legal System

Summary:

This article presents basic obligations and powers of an executor of the will in Polish legal system. The executor of the will should administer the property inheritance, e.g. real estates, companies, valuables and

so on, then repay succession debts, follow testamentary instructions and then hand over the estate to the heirs in accordance with the testator's wishes and with the law. According to the authors, the executor is of particular importance especially when potential succession property is diverse and has a certain level of complexity. It is expected that in Poland executor of the will should play an increasingly important role and this is due to the economic growth and rapid enrichment of society. However, there are some proposals enumerated by the authors that would make the executor of the will more attractive to heirs.

Keywords: executor of the will, will, heir, inheritance, succession

Studenckie Poradnie Prawne w Polsce

Fundacja Uniwersyteckich
Poradni Prawnych

Studenckie...

Każda z 26 działających w Polsce studenckich poradni prawnych (zwanymi także klinikami prawa) to grupa studentów prawa lub administracji, którzy bezpłatnie udzielają porad prawnych osobom niezamożnym.

To, że w poradniach działają studenci nie oznacza, że nikt nie sprawdza ich pracy, wręcz przeciwnie. Kliniką kieruje pracownik uczelni, na której działa poradnia. Na każdym etapie sporządzania opinii studenci działają pod nadzorem kadry naukowej.

Każda opinia – zanim zostanie przekazana klientowi – jest dokładnie sprawdzana przez prawników praktyków współdziałających z poradnią albo pracowników uczelni będących opiekunami kliniki.

...Prawne

Poradnie świadczą pomoc prawną w bardzo szerokim zakresie. W sprawach cywilnych mogą na przykład pomóc w wyjaśnianiu treści zawieranych umów; w zakresie spraw rodzinnych poinformować, jak sporządzać pozwy rozwodowe, alimentacyjne; a w sprawach spadkowych można liczyć na pomoc kliniki w zrozumieniu zasad dziedziczenia ustawowego i sporządzania testamentów.

Ponadto poradnie pomagają w uzyskaniu świadczeń z funduszy pomocy społecznej, dochodzeniu praw w toku postępowań przed urzędami, w tym skarbowymi, ułatwiają realizację uprawnień pracowników, osób niepełnosprawnych, pacjentów, lokatorów, spółdzielców a także cudzoziemców i uchodźców.

...Poradnie...

Studenckie poradnie prawne spełniają podwójną rolę: społeczną i edukacyjną. Z jednej strony zapewniają dostęp do bezpłatnej, rzetelnej porady prawnej osobom ubogim, z drugiej – umożliwiają studentom kontakt z problemami prawnymi w praktyce.

Porada świadczona jest przez kliniki tylko tym osobom, których sytuacja finansowa nie pozwala na pokrycie kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Klinika może zrezygnować z prowadzenia sprawy, jeśli w toku przygotowywania opinii okaże się, że klient może korzystać lub korzysta z odpłatnej pomocy adwokata lub radcy prawnego.

Praca nad sprawą prowadzona jest z zachowaniem poufności, a udzielenie pomocy przez poradnię następuje zawsze w formie pisemnej.

Jak mogę pomóc poradniom prawnym?

Jeśli jesteś studentem znajdź poradnię na swojej uczelni, skontaktuj się z działającymi w niej Twoimi koleżankami i kolegami. Zapytaj, w jaki sposób możesz udzielać porad i jakie warunki musisz przy tym spełnić.

Jeśli na Twojej uczelni nie ma jeszcze poradni – skontaktuj się z Fundacją Uniwersyteckich Poradni Prawnych.

Jeśli jesteś prawnikiem-praktykiem zastanów się, czy nie mógłbyś poświęcić części swojego czasu na działalność *pro bono*. Jeśli tak, to może mógłbyś wesprzeć swoją wiedzą i doświadczeniem zawodowym studentów oraz kadre naukową wybranej poradni prawnej.

Jeśli chciałbyś wspomóc działalność polskich poradni prawnych wiedz, że Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych jest organizacją pożytku publicznego. Oznacza to, że Fundacja może otrzymywać od osób fizycznych wsparcie finansowe w wysokości 1 proc. podatku dochodowego.